INSEMNĂRI

Concursul literar al „Dimineţii"

Incă din primăvara trecută ziarul „Dimineaţa", — în tendinţa de a apropia cât mai mult presa de literatură şi de a pune marele lui tiraj în serviciul literaturei bune, — a instituit un concurs literar, hotărând un premiu de 50.000 de lei pentru cel mai bun roman românesc.

Romanul, prezintat la acest concurs, trebuie să aibă o acţiune ce se petrece după răsboi, zugrăvind stările sociale dela noi în marea frământare care a urmat victoriei.

S'a prezentat până acuma la direcţia „Dimineţii" cinci romane, dintre care unul a fost înlăturat ne corespunzând condiţiunei de mai sus.

Deşi termenul fixat închiderii concursului era la 15 Septemvrie, el a fost amânat irevocabil pentru 15 Noemvrie, când urmează să înceapă cercetarea manuscriselor.

Amânarea este provocată de intervenţia mai multor scriitori, care n'au putut termina până acuma lucrarea lor. După cum se prevede, comisiunea, alcătuită din d-nii Mihail Sadoveanu, G. Ibrăileanu, Jean Bart, şi — din partea „Dimineţii" d. Iosif Nădejde — va avea de cercetat vre-o zece manuscrise.

Manuscrisele vor avea un „motto" pus şi pe un plic închis în care autorul îşi va scrie numele.

Contribuţii la istoricul societăţii literare „Junimea" dela Iaşi

Corespondenţa lui *N. Volenti* cu d. *Iacob C. Negruzzi* publicată de *Gh. Cardaş*

IV

1879, Februarie în 21, Bârlad.

Iubite Domnule Negruzzi,

Astăzi am primit scrisoarea D-voastre, conţinând rezultatul aprecierilor „Junimei" asupra poeziei mele.

Cu riscul de a păcea încăpăţânat, îmi voiu permite şi eu, la rândul meu, o serie de observaţiuni asupra observaţiunilor Junimii şi aceasta pentru că îmi place să discut şi să fiu discutat. Incurajat spre aceasta şi de prietenia ce-mi arătaţi şi de care sunt voios căci ea îmi este priincioasă, iată ceeace gîndesc.

Mai întâiu asupra criticei generale cum că ar trebui să dau vulturului meu nişte caracterizări diferite de acele ce sunt a tuturor vulturilor, că ar fi fost mai nimerit să îmbrac în nişte pene cu culori mai deosebite pe prietenul vultur, a cărei ghiare le-am simţit, la aceasta răspund că nu să ţine sama de adevărata situaţiune a lucrurilor, cînd mi se face procesul. Vulturul este tot vultur şi nu 'i se poate schimba instinctele; dar eu l'am luat ca fiind cel mai rapace şi mai crud dintre sburătoare, faţă cu o lume întreagă de alte animale blînde, încîntătoare şi drăgălaşe. Un vultur duşmănesc s'a apropiat de căminul sau de prispa unde dormea un copilaş şi l'a răpit, ducîndu-l pradă la cuibul său; un strigăt de durere scoate atunci sărmana mamă, şi blăstămîndu-l, nu ştie să-şi răsbune altfel decît să-i zică: „n'ai teamă, monstru înfiorător, oricît de falnic eşti azi, mîni vei muri, căci şi ţie ţi-a veni rîndul!...."

Sunt în joc două feluri de instincte: unul sălbatic, deşi puternic şi fălos, ear altul nobil şi resemnat. Celui slab nu-i rămâne decît să amintească celui tare şi fără milă, că sunt legi mai mari şi mai grozave dela care nimeni nu se poate sustrage. Şi cel mic va muri, însă pentru dînsul aceasta nu este o scădere; este oare tot astfel şi pentru *cel mare şi tare?*

Dacă să zice că să potrivesţe şi la alte împărăţii ceia ce scriu ca gîndindu-mă la un anume imperiu, aceasta nu face nimica, căci familia vulturilor este mare, şi nu se deosebesc în fond intru nimic unul de altul. Şi dacă toţi au aceleaşi porniri *de ce să nu fie cu toţii blăstămaţi?* Destul este că un gînd românesc înţelege de cine-i vorba. In ceia ce se atinge de partea specială, de detaliu a poeziei, acel

...azi toţi ţi se închină...

precum şi

şi'n pliscu-ţi să-l strivesţi,

eu unul ,vă mărturisesc că nu văd de ce aceste emisticuri ar fi cel dintâi *neingrijat,* ear cel de al doilea strident sau *şuerător* cum ziceţi D-v. Să poate să ni se fi alterat fineţa de percepţiuni a nervilor mei auditivi, căci eu unul precum nici alţii la care am arătat poesia pentru a mă controla pe mine însu-mi în acest punct, n'au găsit că le-ar produce acelaş efect. In tot cazul, acestea sunt mici pacate, des *pechés véniels* cum zice franţuzul. Despre expresiunile care n'au părut estetice, nu mi-am putut explica atîta purism în Junimea; şi iată pentru ce: gustul estetic este ceva relativ şi nu se poate subjuga la nici un fel de regulă fatală; ceia ce-i estetic pentru mine nu este pentru un altul şi vice-versa. De aceea să poate întâmpla ca cîntarul în care să măsoară ceia ce este estetic după Junimea, să nu fie drept.

Ar trebui să se întroducă mai multă libertate şi în ţara Esteticei, şi să se învoească de a spune lucrurile pe numele lor, aşa cum zice mai nu ştiu unde Victor Hugo:

J'ai dit à la narine: „Eh mois! tu n'es qu'un nez!"

Bine înţeles, aceasta cu oarecare restricţiuni, fundate pe bun simţ şi pe decenţa şi urbanitatea pe care trebuie să le pună omul în tot ceia ce întreprinde.

Rutina şi *convenitul* sunt două mari scaiuri care încă n'au fost deslipite din multe sfere a cugetării omeneşti, între care eu număr şi pe Estetica.

Eu ştiam că Junimea tinzând tocmai să lucreze pentru cultura adevărat romînească, păşeşte la aceasta pe calea de toleranţă literară care singură conduce la originalitate. Romînul vorbeşte *verde,* nu ştie să se joace cu cuvintele; el nu are decît noţiuni determinate, precise în limbă, de aceia şi aceasta este atît de puţin nuanţată. Aşa trebue să fie şi estetica sa.

De cînd simţul estetic sufere dacă pune cineva pe hîrtie expresiunile: *oase necurate,* sau cuvîntul *muscă?* Bag de seamă că prea lungesc vorba şi încheiu aici scrisoarea mea.

Ţineam să discut aceasta cu Dv. şi de aceia am îndrăsnit să adresez umilele mele aprecieri şi Dv. pentru ca chiar dacă n'aş avea dreptate, să-mi daţi deslişiri acolo unde mă încurc şau greşesc.

Peste curând studiul asupra „lucrului".

Primiţi, stimabilul şi iubitul meu Domn, bunele mele amintiri şi stima mea.

N. VOLENTI.

V

1879, Maiu în 5, Bîrlad

Iubite Domnule Negruzzi,

Intre virtuţile omineşti s'a spus că este şi aceia care îl întăreşte pe om întru atît încît nu se descuragiază. Eu, o spun fără modestie şi asupra acestui punct mă potrivesc cu Goethe, nu sunt modest şi nu mă descuragiez. Am trecut de cîteva ori prin foarfeca judiţioasă a „Junimei" şi poate că am lăsat şi *un bout de mes ailes,* cum zice francezul, căci mi s'a întîmplat cîte-odată să văd citindu-se sentinţa de moarte la două sau trei producţiuni de ale mele. Dar totuşi socot că aceasta nu poate să mă deconcesteze şi de aceia luîndu-mi inima în mînă, vă trimet o poezie pe care o extrag din colecţiunea mea unde am crezut că nu e bine să o uit, dacă nu cumva Junimea nu va fi de părerea contrarie. „Qui ne risque ne gagne pas" zice un proverb —daţi-mi voe să-l aplic şi să vă rog să mă ertaţi dacă nu mi-a venit în minte un altul romînesc.

Fiind că am sfîrşit asupra acestui capitol, trec la o altă ordine de idei. Pe aici asistăm — sau mai bine asist, căci toţi cei care mă încunjură au un rol mai activ — la ceia ce se numeşte de către dicţionarul zilei: mişcarea electorală.

Mai în toate sările reuniuni pline de învăţăminte, un fel de babilonii de toate zilele, în care sunt supuse la o tortură perpetuă atît principiile liberale cele cinstite — sunt şi principii liberale necinstite — cît şi biata limbă romînească care ea forma unui mixtum et compositum hidos şi otrăvitor, în gura oratorilor republicei Bîrladului. Fel de fel de teorii, care de care mai poznaşe, minunate combinaţii politice pentru deslegarea cestiunii Ebreilor, în fine o stare patalogică foarte acută, a cărei îndreptare uu se poate uşor realiza, căci fenomenul medical e ceia ce Romînul numeşte în limba sa plastică: prostie din născare, leac nu mai are.

Aceste sunt impresiunile ce mi-au lăsat patrioticele întâlniri, cele dintâi de care mă împărtăşesc şi eu. Nu m'am putut opri de a nu vă schiţa într'un mod general tabloul ce s'a presentat ochilor mei. In tot cazul, triste scene am văzut multe anomalii şi mai cu osebire o reuşită parodie a principiilor liberale din alte ţări. De aceia mă tem mult ca nu cumva să mi se afecteze şi modul meu de a cugeta de această primă impresiune, şi odată cu perderea ilusiilor să-mi pierd şi speranţa. Dar, pentru a sfîrşi cum am început, voi repeta că nu mă descuragiez oricum ar fi lucrurile; acum deocamdată studiez oamenii şi lumea după vorbă şi după faptă. Până la revedere Vă trimet o caldă strângere de mînă şi mii de salutări.

Al D-voastre
N. VOLENTI

Un răspuns şi o lămurire

In numărul cel mai recent (din 15 Octomvrie) al revistei „Ramuri", noul cronicar literar, d-l profesor universitar V. Bogrea, îmi aduce o gravă şi ruşinoasă acuzare, de care nu puteam să fiu capabil.

Publicând în coloanele „Adevărului literar" corespondenţa lui Şt. Vârgolici adresată d-lui Iacob C. Negruzzi — corespondenţă cuprinzătoare de „duioase amintiri" pentru d-l prof. N. Iorga*) —, subsemnatul n'aş fi fost în stare „să descifrez" în întregime numele vestitului cavaler Don Quijote dela *Mancha.*

Gravă şi grea acuzare!...

Dar să lămurim.

Editorul acestor scrisori, care trece acum prin universitate, a făcut de mult cunoştinţă cu eroul lui Cervantes; înainte chiar de a i se impune aceasta, de către profesorul de limba română, în clasa V-a liceală.

Deci acuzarea de ignoranţă literară, trebue să cadă.

Dar atunci cum stăm cu supărarea d-lui cronicar, atribuită pe nedrept „lacunelor de ordin intelectual, cultural"?

Iată explicarea:

Cunoscutul nostru savant dela Cluj, abătându-se un moment dela preocupările înalte ale Domniei Sale, şi-a aruncat o fugitivă şi dispreţuitoare privire asupra celor cu ocupaţii mai mărunte; şi cetind repede scrisoarea lui Vîrgolici, unde se vorbeste de Don Quijote, n'a observat că propoziţiunea, cu pricina învinuirii: *„n'am putut descifra cuvântul",* n'a fost pusă între paranteze drepte, pentru ca să poată fi atribuită editorului; — ci este, după cum reese, de altfel, din lectura mai atentă; pur şi simplu, *o ironie a lui Virgolici;* explicabilă pentru acea vreme (1887) când romanul lui Cervantes, abia începuse a fi cunoscut la noi.

Răspunsul la virulenta ocară a d-lui cronicar, este numai de ordin explicativ, pornit dela un *student în litere* (accentuez asupra acestui umil titlu, spre mai multă garanţie a elementarelor cunoştinţe de literatură), care are petru eruditul domn profesor universitar, tot respectul şi admiraţia sa.

Gh. Cardaş

Contribuţiuni la istoria teatrului românesc

In dosarul, cu titlul „reprezentaţii teatrale", *pe anul 1865,* aflat în arhiva primăriei Dorohoi, am găsit că, artista Maria Evolschi, cere, primăriei din Dorohoi, autorizaţie de a da o serie de reprezentaţiuni teatrale cu abonament şi cu garanţia *artistului Ioan Anestin.*

Pe cerere, primarul de atunci, cu semnătura indescifrabilă, pune rezoluţia că se admite în principiu, dar *petentul* va prezenta, mai întâi, programa precum şi localul unde va da reprezentaţiile sale.

Artista Maria Evolschi, înaintează următorul apel, cu ortografia şi stilul următor:

Teatrului Naţional

Societate 'theatrului reprezentată prinŭ Doamna Mari Evolsci.

Am onoare a anonta pe inalta nobilime şi onoratului publicŭ din oraşulŭ Dorohoiŭ, că voeste a juca unŭ numerŭ de şase reprezentaţii theatrale cu incepere de la 1 Martie viitorŭ, în sala D-luĭ Căpitanŭ Iorgu Manoliu l), spre a se putea susţine însă, trebueşte onorabili Domni şi Doamne, ca să fie sprijinite de unŭ abonamentŭ, şi de aceia cunoscându-vă îndestul de bine, bună voinţa ce aveţi pentru arta theatrală, recomandămŭ sprijinulŭ Domniei-Voastre aceste reprezentaţii. Societate se reprezintă prinŭ Doamna Mari Evoilsci, care este autorizată de noi a inchee abonamente pentru aceste reprezentaţii. Apelămŭ patronajulŭ şi sprijinulŭ Domniei-Voastre prea onorabil Domn şi prea onorabile Doamne.

1865 Februarie 15 zile

Reprezentanta societăţii Mariea Evoltzci.

Pe originalul din dosar semnătura diferă complect de scrisul apelului.

Personalul artistic e reprezentat prin D-nele Mari Evolschi, Mari Negrescu, D-ra Mari Popescu, D-nii Ioan Sibovici, Iorgu Botez, Iorgu Smădu, iar şefu muzicii *Elii Anastasii.*

Repertorul format din piesele: *Insurăţei, Criminalistu, farsa din zilele noastre, Margho, Clevetirea, Noua Ermionă, Căsătoria silită, Steclа arsă, Surdu cu oala, Bucatarul politic, Inima are strune, Doi feţi logofeţi, Rămăşagul, Bani fac calităţi,* şi drama *Fiul perdut.* Abonament pentru *o stală secundară* — patru irmilici. Cercetând pe cale particulară, vr'un martor ocular sau vr'un alt document care să ne lămurească calitatea pieselor, talentul artiştilor, condiţiile tehnice ale acestor reprezentaţii, până'n prezent, nu am putut nimic afla.

Prof. *Mih. G. Poslusnicu*
liceul „Laurian"

Apropieri interesante

A apărut de curând a nuvelă inedită de Balzac, al cărui manuscris, după cum am anunţat şi noi la timp, s'a găsit la o vânzare publică în Aprilie trecut. E intitulată „Les fantaisies de la Gina" şi acţiunea se petrece la Milano. Măritată cu un nobil şi credincioasă soţului, Gina, ca să dovedească semenelor ei, că poate înflăcăra inimile se înamorează de-abinelea de un tânăr marchiz.

Balzacienii au stabilit că nuvela fusese scrisă în 1842, dar o coencidenţă bizară arată că şi în romanul lui Stendhal „La Chartreuse de Parme" există eroina cu numele de Gina, tot milaneză ca şi aceea din nuvela lui Balzac. Romanul a apărut în 1839, adică cu trei ani înaintea nuvelei.

Balzac citise romanul din prima zi a apariţiei, şi scrisese lui Stendhal că o asemenea operă îi provoacă... invidia. Şi din ziua aceea începu în „Revue Parisienne" o vie campanie în favoarea celui pe care îl „invidia". E firesc, prin urmare, ca Balzac să se fi inspirat din Stendhal, dar dacă n' publicat nuvela, pricina fusese că nu vroia să compromită pe o femee foarte cunoscută, contesa Bolognini, modelul celor doi scriitori.

Probabil, însă, că Balzac s'a mai gândit şi la apropierea ce s'ar putea face între cele două lucrări şi s'a pus la adăpostul criticilor veninoase.

Un monument grandios

In Statele Unite se vântură ideea ridicărei unui monument în amintirea lui Cristofor Columb, la Saint-Domingo. S'a ales acest oraş pentrucă e stabilit acuma, că rămăşiţele ilustrului navigator sunt îngropate acolo şi nu la Sevilla cum s'a crezut multă vreme şi cum vor Spaniolii. Aci, în Spania, zac osemintele fiului lui Columb aduse la Cuba şi de-acolo transportate la Sevilla.

Monumentul proectat va semăna cu al lui Napoleon la Invalizi. Va fi prevăzut cu un far enorm menit să lumineze căile vapoarelor pe marea atât de chinuitor cercetată de nemuritorul marinar.

Inainte de răsboi suma trebuincioasă realizărei unei asemenea idei, se ridica la 150.000 de dolari. Acuma, e nevoe de mai mult şi se lansează liste pentru o subscripţie populară.

Urmările unui cutremur

Cu prilejul nenorocirii care a lovit atât de crud viteazul popor japonez, se povesteşte o tristă urmare a unui alt cutremur care la 18 Septemvrie 1692 a prăpădit Olanda şi în special oraşul Roterdam. Acolo trăia un mare pictor, Penteman, iscusit maestru în redarea naturii moarte.

Insărcinat să simbolizeze vanitatea plăcerilor din lume, pictorul adunase la el cranii şi schelete care apăreau într'un belşug de flori. Toate atârnau în jurul lui în momentul când se produse cutremurul, şi deschizând ochii, omul văzu cu groază cum scheletele dansează în jurul patului său de odihnă. Convins că trăeşte ziua judecăţii din urmă când morţii es din morminte, Penteman, înebuneşte şi sare pe fereastră căzând dela o mare înălţime. Ridicat de prieteni, pictorul a murit în chinuri groaznice, fără să se fi putut trezi din oribila emoţie cerebrală.

Tedila

(anexă la Digresiunile în jarul lexicului monetar)

S'ar putea spune că, dacă tipărirea diverselor numiri ale *aceleeaşi* monede, — când o biată vocală, una singură, indică neânsemnate variante (lăscae, lescae, lescae, leţcae, liscae şi liţcae) — dacă această tipărire constitue o repetare pedantescă, cu atât mai mult termenii *schimb* şi *şchimb* sânt dovada unui exces de zel care tinde spre manie şi sânt o tortură pentru zeţar. Asta, nu! E bine să-i obicinueşti pe culegătorul tipograf şi pe coietar să nu nesocotească ţedila (cedila sau sedila). De curând am fost martor la un incident pe care'l pricinuise omiterea ţedilei. De onomastica sa, un mahalagiu cârn primeşte o superbă tortă de ciocolată pe care cu litere de cremă era următoarea urare: „Trăiască nasul!". A urmat mânie foanfă, apoi strigăte şi scrâşnirea dinţilor. In realitate cofetarul trebuia să scrie: „Trăiască naşul!", Căci darul venea din partea unei fine.

Impotriva violenţei o

Colaboratorul nostru C. Iordăchescu, directorul şcoalei „Marchian" din Botoşani, ne trimite continuarea studiului său asupra lui Macedonsky.

Scrisoarea prietenului nostru, care însoţeşte manuscrisul, se termină astfel:

„Cu acest prilej ţin să-mi exprim şi eu indignarea impotriva mişelescului atentat, care pune în primejdie viaţa d-lui I. Rosenthal.

Noi, botoşenenii, avem un cuvânt mai mult pentru a vesteji odiosul atentat, întrucât d. Rosenthal este un vrednic fiu al Botoşanilor, oraş urgisit de oameni, dar binecuvântat de cel de sus, — fiind-că a dat ţărei cea mai bogată recoltă de energii culturale în fruntea cărora dealpururi vor sta ca nişte faruri gigantice, Eminescu şi N. Iorga.

Articolul publicat de dv. în „Adevărul Literar şi Artistic" a tălmăcit de minune sentimentele colaboratorilor acestei eminente foi culturale, printre care am cinstea a mă număra şi eu.

Paturi de Fer —
Paturi de Bronz —
Telefon 25/63

Paturi de Copii
găsiţi la vechea
Fabrica de Mobile
GUTMAN MARCUS
Str. Sfţii Apostoli 72
Colţ prin Cal. Rahovei

Expoziţiile

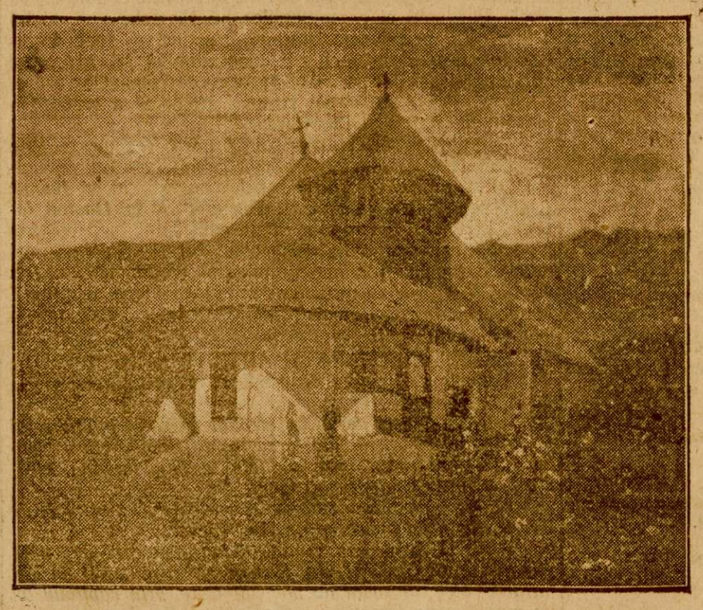

La Maison d'Art s'a deschis expoziţia pictorului Pavelescu care se prezintă cu o serie de 60 pânze, majoritatea din regiunea Mărăşti şi Mărăşeşti. In vădit progres artistul ne dă de astă dată bucăţi pline de lumină şi pitoresc. Remarc „Casa dărîmată, de o melancolie peste care razele soarelui au ţesut dantela lor tăiată ici colo de petele de umbră ale pomilor. Credincios lorilor după care se inspira în anii de debut, penelul său de artist, d.-nul Pavelescu ne dă fragede „Roze" şi „garoafe" în rivalitate triumfătoare cu natura.

*) Vezi „O amintire: St. G. Virgolici" în „Ramuri" din 1 Octombrie a. c.

Atelierele soc. ADEVERUL Sărindar 9—11.

BIBLIOTECA NAŢIONALĂ PERIODICE ROMANIA